

Література

1. Богданов П.Л. Тополя и их культура / П.Л. Богданов. – М. : Изд-во "Лесн. пром-сть", 1965. – 100 с.
2. Копій Л.І. Оптимізація лісостості в агроландшафтах північно-східної частини Волинської височини / Л.І. Копій, І.В. Фізик. – Львів : Вид-во Наук. т-ва ім. Шевченка, 1999. – 141 с.
3. Котелова Н.В. Тополя и их использование в зеленых насаждениях. / Н.В. Котелова, М.Л. Стельмахович. – М. : Изд-во "Сельхозиздат", 1963. – 127 с.
4. Мельничук М.Д. Мікроклональне розмноження тополі (*Populus L.*) : монографія / М.Д. Мельничук, В.М. Маурер, А.П. Пінчук, А.А. Кловаденко; КМ України. – К. : Вид-во НУБіП України, 2013. – 154 с.
5. Фучило Я.Д. Біологічні, екологічні та технологічні аспекти плантаційного вирощування тополі в умовах Київського Полісся / Я.Д. Фучило, В.М. Літвін, М.В. Сбитна. – К. : Вид-во "Логос", 2012. – 214 с.
6. Царев А.П. Селекция и репродукция лесных древесных пород А.П. Царев, С.П. Погиба, В.В. Тренин. – М. : Изд-во "Логос", 2002. – 504 с.
7. Шевченко, С.В. Тополя та її культура в західних областях УРСР / С.В. Шевченко. – Львів, 1958. – 108 с.

Шилин И.С., Маурер В.М. Особенности закладки тополиных плантаций в Западном Полесье и Ополье

Охарактеризованы особенности и очерчена перспектива создания лесосырьевых плантаций тополя в условиях влажных суборос, судубрав и дубрав в регионе деятельности предприятий Волинского областного управления лесного и охотничьего хозяйства. Очерчен порядок и основные требования к отбору культиваров, посадочного материала и его использования для создания плантационных насаждений. Проанализировано и дано оценку приживаемости и укоренению черенков исследуемых клонов тополя в зависимости от их параметров, сроков и способов заготовки, хранения и особенностей посадки.

Ключевые слова: плантационное лесовыращивание, тополь, клон, черенок, укоренение, приживаемость.

Shilin I.S., Maurer V.M. Some Features of Establishing Poplar Plantations in Western Polissya and Opillya

Some features and prospects of short-rotation poplar plantations' production in terms of establishing in different forest types within the Volyn' Regional Forestry and Hunting Enterprise were outlined. The procedure of cultivars selection, the requirements of planting material and its correct application methods during the period of plantations establishment, were discussed. The survival rate and rooting of the investigated clones' cuttings, depending on their parameters, terms and techniques of harvesting, storage and planting methods were analysed and evaluated.

Keywords: forest plantation production, poplar, clones, cuttings, rooting, survival rate.

2. ЕКОЛОГІЯ ТА ДОВКІЛЛЯ

УДК 630*231:502.75

Доц. Я.В. Генік, д-р с.-г. наук;

доц. В.Я. Заячук, канд. с.-г. наук – НЛТУ України, м. Львів

СУКЦЕСІЇ РОСЛИННОСТІ НА ПОСТТЕХНОГЕННИХ ТЕРИТОРІЯХ КОЛОМИЙСЬКОГО БУРОВУГІЛЬНОГО РОДОВИЩА

Наведено результати досліджень видового складу та екологічної структури рослинного вкриття на відвалах шахт Коломийського вугільного родовища. Проаналізовано процес формування фітоценозів залежно від частини висоти та експозиції схилів породних відвалів. Охарактеризовано процеси трансформацій фітоценозу – від появи окремих біогруп піонерних видів дерев до утворення суцільного рослинного вкриття та формування відносно стійких угруповань рослинності, зумовлені природним самозаростанням відвалів. Встановлено стадії природної сукцесії рослинності на посттехногенних територіях Коломийського вугільного родовища.

Ключові слова: посттехногенні території, видовий склад рослин, структура насаджень, фітоценоз, сукцесія рослинності, Коломийське буровугільне родовище.

Вступ. Підземне розроблення покладів бурового вугілля Коломийського родовища (початок 1890-х – кінець 1960-х років) призвело до формування породних відвалів, складених із геологічних порід різного генезису та спричинило порушення і деградацію рослинного вкриття та ґрунтового покриву, втрату видового біорізноманіття та забруднення довкілля [1, 2]. Породні відвали вугільних шахт, які розташовані на території села Ковалівка, ніколи не рекультивувались та не заліснювались, а поступово, без втручання людини, заростали рослинністю.

Відновлення продуктивності посттехногенних територій та розроблення ефективних фітомеліоративних заходів повинно ґрунтуватись і на різнопланових дослідженнях процесів природного заліснення та трансформацій фітоценозів на відвалах вугільних родовищ. На основі аналізу видового складу рослинного вкриття та структури сформованих насаджень посттехногенних територій Коломийського вугільного родовища, можна більш обґрунтовано підбирати асортимент деревних рослин для створення та формування насаджень різного цільового призначення і на інших техногенно порушених територіях аналогічних природно-кліматичних умов.

Об'єкти та методика досліджень. Дослідження видового складу, структури рослинного вкриття та сукцесій рослинності на посттехногенних територіях підземного добування бурого вугілля проведено на схилах породних відвалів шахт "Заводська" та "Ковалівська" Коломийського вугільного родовища.

Видовий склад деревних рослин на порушених територіях встановлено відповідно до вітчизняної номенклатури назв [3-5]. Вік деревних рослин на породних відвалах визначено візуально. Екологічну структуру дендрофлори породних відвалів встановлено відповідно до довідника "Определитель растений лесов УССР" [6]. Ступінь поширеності (зустрічності) видів вивчено за методикою В.М. Черняка [7].

Результати досліджень. Процес заліснення породних відвалів Коломийського вугільного родовища та формування рослинного вкриття на схилах відбувається залежно від фізико-хімічних властивостей сумішей гірських порід, експозиції схилів відвалів, мікрокліматичних особливостей та ступеня вологості умов місць зростання. Так, на схилах відвалу шахти "Ковалівська" внаслідок природного поновлення рослинного вкриття сформувалось лісове середовище, де відбувається мінералізація настилу та формування ґрунтового профілю з означеними генетичними горизонтами. На схилах відвалу шахти "Заводська" через значну конкуренцію з боку трав'яних видів, природне поновлення деревних видів відбувається значно повільніше та проходить нерівномірно, формуючи окремі, різні за площею біогрупи дерев і кущів.

Підніжжя породних відвалів характеризуються значно багатшим видовим різноманіттям деревних рослин (33 види або 89,2 % видів деревних рослин) порівняно з верхів'ям відвалів (21 вид або 56,8 %). Видове різноманіття деревних рослин схилів південної експозиції значно бідніше (16 видів або 42,3 %) порівняно зі схилами західної (31 вид або 83,8 %), північної (30 видів або 81,1 %) та східної (28 видів, або 75,7 % видів деревних рослин) експозицій породних відвалів [8].

Дослідженнями видового різноманіття породних відвалів Коломийського вугільного родовища встановлено, що дендрофлора посттехногенних територій представлена 37 видами, що належать до 27 родів, 15 родин, 14 порядків і 4 підкласів. У таксономічному складі дендрофлори породних відвалів провідними за кількістю видів є родини Розові (*Rosaceae* Juss.) – 11 видів, Вербові (*Salicaceae* Lindl.) – 6 видів, Березові (*Betulaceae* C.A. Agardh.) – 5 видів та Кленові (*Aceraceae* Lindl.) – 4 види. Решта родин представлені тільки по одному виду [8]. За екологічною структурою відносно трофності субстрату найпоширенішою у дендрофлорі породних відвалів є група еутрофних деревних рослин – 23 види або 62,2 % дендрорізноманіття, а відносно зволоження субстрату – група мезофітних деревних рослин – 19 видів або 51,4 % видового різноманіття деревних рослин.

Трансформаційні процеси на посттехногенних територіях Коломийського вугільного басейну зумовлені як природними сукцесіями рослинності – від появи окремих біогруп піонерних видів дерев до утворення суцільного рослинного вкриття та формування відносно стійких рослинних угруповань, так і антропогенним чинником – випасанням худоби на схилах породних відвалів (табл. 1).

Процес природного самозаростання породних відвалів Коломийського вугільного родовища починається з формування окремих біогруп піонерних деревних рослин, які характеризуються невибагливістю до ґрунтових умов – береза повисла (*Betula pendula* L.), осика (*Populus tremula* L.) та верба козяча (*Salix caprea* L.).

Дещо пізніше появляються вибагливіші до ґрунтового середовища деревні види – мезоеутрофи та еутрофи, серед яких кращими біометричними показниками та значним поширенням відзначаються тополя чорна (*Populus nigra* L.), клен гостролистий (*Acer platanoides* L.), дуб звичайний (*Quercus robur* L.), вільха сіра (*Alnus incana* Moench), горобина звичайна (*Sorbus aucuparia* L.).

На цій стадії під кронами дерев поселяються мохи, серед яких переважають лісові бріовіоленти родини *Polytrichaceae* – олігомезотрофні політрих волосконосний (*Polytrichum piliferum* Hedw.), політрих ялівцевий (*Polytrichum juniperinum* Hedw.) та зрідка політрих звичайний (*Polytrichum commune* Hedw.), а також формуються угруповання трав з піонерних видів рослин.

Табл. 1. Трансформації фітоценозу на посттехногенних територіях Коломийського буровугільного родовища

Чинник трансформацій	Зміна в компонентах фітоценозу
Природна сукцесія рослинності	Збільшення фіторізноманіття від декількох піонерних видів дерев (берези повислої, осики та верби козячої) до 37 видів деревних рослин (27 видів на схилах відвалу "Заводська" та 33 види на схилах відвалу шахти "Ковалівська") Участь у складі насаджень інтродукованих деревних рослин (горіх грецький, робінія звичайна та клен ясенелистий), які здатні давати життєздатне потомство Більш інтенсивне заселення деревними рослинами підніжжя та середини схилів відвалів (підніжжя – 33, середина схилу – 33, верхів'я – 21 деревний вид) Більш інтенсивне заселення деревами і кущами схилів західної – 31 та північної експозицій – 30 видів, порівняно зі схилом південної експозиції – 16 видів деревних рослин Домінування серед деревних рослин за кількістю видів родин Розові – 11, Вербові – 6, Березові – 5 та Кленові – 4 види Домінування за життєвими формами дерев першої величини – 27,0 % деревних рослин Домінування серед деревних рослин еутрофних (62,2 %) та мезофітних (51,4 %) деревних видів Формування стійкого поновлення деревних порід під кронами біогруп дерев (особливо в підніжжі західної та північної експозицій схилів відвалів) Формування відносно стійких рослинних угруповань із зональних видів деревних і трав'яних рослин (підвищення стійкості фітоценозів до негативної дії природних чинників, зокрема добового перепаду температур та дії вітру)
Випасання худоби	Наявність у насадженнях яблуні лісової, груші звичайної та черешні, які дають життєздатне потомство

На наступній стадії трав'яна рослинність, яка характеризується значно більшим видовим різноманіттям, серед яких домінантами є: горошок мишачий (*Vicia cracca* L.), конюшина лучна (*Trifolium pratense* L.), конюшина повзуча (*Trifolium repens* L.), гірчак звичайний (*Polygonum aviculare* L.), деревій звичайний (*Achillea millefolium* Klok. et Krytzka), люцерна хмелеподібна (*Medicago lupulina* L.) та кульбаба лікарська (*Taraxacum officinale* Webb. ex Wigg.), практично повністю вкриває відкриті простори схилів відвалів. Поряд з деревами на схилах відвалів поодинокі появляються кущі.

На останній стадії природного заростання відвалів, внаслідок розкладання підстилки та збагачення верхнього ґрунтового горизонту органікою, на схилах західної, північної та східної експозицій з'являються мегатрофні дерева – клен польовий (*Acer campestre* L.), клен ясенелистий (*Acer negundo* L.), клен-

явір (*Acer pseudoplatanus* L.) та ясен звичайний (*Fraxinus excelsior* L.). Серед кущів домінують бузина чорна (*Sambucus nigra* L.), глід одноматочковий (*Crataegus monogyna* Jacq.), шипшина собача (*Rosa canina* L.) та бруслина європейська (*Euonymus europaeae* L.). Значні зарості формує ожина сиза (*Rubus caesius* L.), а на західному, північному та східному схилах відвалу шахти "Заводська" – обліпиха крушинова (*Hippophae rhamnoides* L.).

За проведеними дослідженнями процесів трансформацій фітоценозу, на посттехногенних територіях Коломийського вугільного родовища можна виділити такі стадії сукцесії рослинності (табл. 2):

деревна → деревно-мохово-трав'яна → деревно-різнотравна →
→ деревно-кущово-різнотравна

Табл. 2. Стадії природної сукцесії рослинності на відвалах шахт Коломийського буровугільного родовища

Стадія сукцесії рослинності	Орієнтовні часові межі, роки		Характерна риса
	початок	кінець	
I. Деревна	до 1	5	Поява перших піонерних видів дерев
II. Деревно-мохово-трав'яна	5	10	Закріплення мезоеуτροφних і еуτροφних дерев, поява мохів та піонерних трав'яних видів рослин
III. Деревно-різнотравна	10	15	Формування біогруп з мезотрофних, мезоеуτροφних і еуτροφних видів деревних рослин, поява кущів, формування різновидового трав'яного вкриття
IV. Деревно-кущово-різнотравна	16	понад 25	Формування біогруп із різних за екологічною структурою деревних видів, поява у складі мегатрофних дерев і різних видів кущів, утворення суцільного трав'яного вкриття з наявністю у видовому складі мегатрофних злаків

Поступове відновлення рослинного вкриття, формування відносно стійких різних за екологічною структурою рослин фітоценозів на посттехногенних територіях Коломийського вугільного басейну свідчить про можливість природного самозаростання цих порушених екосистем.

На основі аналізу складу та структури уже сформованих насаджень на цих породних відвалах, в подальшому можна створювати лісові культури із підбором оптимального асортименту деревних видів рослин для заліснення інших техногенно порушених територій в умовах Прикарпаття.

Висновки. Розроблення покладів бурого вугілля на території Коломийського вугільного родовища призвело до утворення акумулятивних форм техногенного рельєфу – породних відвалів, складених із геологічних порід різного генезису.

Довготривалий процес формування рослинного вкриття на відвалах Коломийського вугільного родовища (понад 50 років) залежить від фізико-хімічних властивостей сумішей гірських порід, експозиції схилів відвалів, мікрокліматичних особливостей та ступеня вологості умов місць зростання. Підніжжя породних відвалів характеризуються багатшим видовим різноманіттям дерев-

них рослин порівняно з верхів'ям, у мікропониженнях рельєфу деревна рослинність характеризується більшими біометричними показниками, а видове різноманіття схилів південної експозиції значно бідніше порівняно з різноманіттям схилів західної, північної та східної експозицій відвалів.

Трансформаційні процеси на посттехногенних територіях Коломийського вугільного басейну зумовлені як природними сукцесіями рослинності – від появи окремих біогруп дерев до утворення суцільного рослинного вкриття та формування відносно стійких рослинних угруповань, так і антропогенним чинником – випасанням худоби.

Процес природного відновлення породних відвалів починається з формування окремих біогруп дерев із менш вибагливих до ґрунтових умов піонерних видів дерев (береза повисла, осика та верба козяча) та закінчується формуванням різновидових насаджень за участю вибагливих до ґрунтових умов деревних видів (клен польовий, клен ясенелистий, клен-явір та ясен звичайний).

На посттехногенних територіях Коломийського вугільного родовища виділено такі стадії сукцесії рослинності: деревна → деревно-мохово-трав'яна → деревно-різнотравна → деревно-кущово-різнотравна.

Аналіз процесів природної сукцесії рослинності, видового складу та структури рослинного вкриття на відвалах Коломийського вугільного родовища дасть змогу в подальшому більш ефективно проводити фітомеліоративні заходи із штучного заліснення інших посттехногенних територій Прикарпаття та створювати на них складні за структурою та змішані за складом насадження різного цільового призначення.

Література

1. Як на Гуцульщині добували вугілля. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://explorer.lviv.ua>.
2. Генік Я.В. Основні причини утворень техногенно порушених екосистем та їх негативні наслідки / Я.В. Генік // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.11. – С. 9-14.
3. Визначник рослин України / за ред. Д.К. Зерова. – К. : Вид-во "Урожай", 1965. – 878 с.
4. Доброчаєва Д.Н. Определитель высших растений Украины / Д.Н. Доброчаєва, М.И. Котов, Ю.Н. Прокудин и др. – К. : Изд-во "Фитосоцицентр", 1999. – 548 с.
5. Заячук В.Я. Дендрология : підручник / В.Я. Заячук. – Львів : Вид-во "Апріорі", 2008. – 656 с.
6. Елин Е.Я. Определитель растений лесов УССР / Е.Я. Елин, С.И. Івченко, Г.И. Мещеряков; под ред. А.Л. Бельгарда. – К. : Изд-во "Вища шк.", 1984. – 343 с.
7. Черняк В.М. Культивована дендрофлора Волино-Поділля, перспективи її використання та збагачення / В.М. Черняк. – Тернопіль : Вид-во ТНПУ, 2004. – 264 с.
8. Генік Я.В. Склад та структура дендрофлори породних відвалів шахт Коломийського вугільного родовища / Я.В. Генік, В.Я. Заячук // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.8. – С. 9-18.

Генік Я.В., Заячук В.Я. Сукцесии растительности на посттехногенных территориях Коломийского буровугольного месторождения

Представлены результаты исследований видового состава и экологической структуры растительного покрова на отвалах шахт Коломийского угольного месторождения. Проанализирован процесс формирования фитоценозов в зависимости от частоты высоты и экспозиции склонов породных отвалов. Охарактеризованы процессы трансформаций фитоценозов – от появления отдельных биогрупп пионерных видов деревьев к образованию сплошного растительного покрова и формирования относительно устойчивых

сообществ растительности, обусловленные естественным зарастанием отвалов. Установлены стадии естественной сукцессии растительности на посттехногенных территориях Коломыйского угольного месторождения.

Ключевые слова: посттехногенные территории, видовой состав растений, структура насаждений, фитоценоз, сукцессии растительности, Коломыйское бурогольное месторождение.

Henyk Ya.V., Zayachuk V. Ya. Successions of Plantations on Post-technogenic Territories of Kolomyja Brown Coal Deposit

The results of research of the species composition and ecological structure of plant cover on the mining dumps of Kolomyja coal deposit are presented. The process of forming of phytocoenosis depending on the part of elevation and exposition of slopes of rock dumps is analyzed. Phytocoenosis transformation processes are characterized – from appearance of separate biogroups of pioneer species of trees to creation of entire plant cover and forming the relatively sustainable groupings caused by natural self-planting of dumps. Stages of natural succession of plantations on the post-technogenic territories of Kolomyja coal deposit are determined.

Keywords: post-technogenic territories, species composition of plants, structure of plantations, phytocoenosis, successions of plantations, Kolomyja brown coal deposit.

УДК 551.521 Проф. В.П. Краснов, д-р с.-г. наук; доц. Т.В. Курбет, канд. с.-г. наук; ст. викл. М.Б. Корбут, канд. техн. наук – Житомирський ДТУ; директор О.Л. Бойко, канд. с.-г. наук – Київська НДС УкрНДДПГА

РОЗПОДІЛ СУМАРНОЇ АКТИВНОСТІ ¹³⁷CS У КОМПОНЕНТАХ БІОГЕОЦЕНОЗУ МЕЗООЛІГОТРОФНИХ БОЛІТ ПОЛІССЯ УКРАЇНИ

Наведено результати вивчення розподілу ¹³⁷Cs у компонентах біогеоценозу мезо-оліготрофних боліт Полісся України. Результати свідчать, що на період спостережень найбільша частка сумарної активності ¹³⁷Cs характерна для очосу (53,31 %) та торфу (32,36 %). У сфагновому покриві міститься 12,96 % сумарного (валового) запасу радіонуклідів болотного біогеоценозу. Встановлено зменшення едіфікаторної ролі деревних порід та збільшення її у мохового ярусу, який складається переважно зі сфагнових мохів. Частка мохового ярусу у створенні фітомаси ценозу становить 64,42 %, що в 1,98 раза більше від частки деревостану.

Ключові слова: радіонукліди, радіоактивне забруднення ґрунту, питома активність радіонуклідів, лісові насадження, торф'яно-болотні ґрунти.

Вступ. Міграція радіонуклідів у біогеоценозах лісових боліт має свої особливості, які пояснюються характером їх водного живлення, потужністю та складом торфу, а також складом та будовою фитоценозів. Треба зазначити, що досліджень із вивчення перерозподілу радіонуклідів між компонентами лісових боліт досить мало. Це пояснюється їх складністю і, можливо, меншим практичним використанням подібних територій людиною.

Українські дослідники наприкінці 90-х років виявили особливості розподілу ¹³⁷Cs у біогеоценозах мезооліготрофних соснових чагарничково-сфагнових боліт [2, 4]. Так, встановлено, що у торфі утримувалось 60,1 % від сумарної активності радіонуклідів біогеоценозу. Значно менше утримувалось радіонуклідів у деревостані – 1,5 %, трав'яно-чагарничковому – 2,1 % та сфагновому ярусах – 36,4 %. У цих дослідженнях наголошено на специфічному значенні сфагнового покриву у сезонному перерозподілі ¹³⁷Cs між компонентами лісоболотної еко-

системи. Дослідження, проведені у Поліссі України у 2003-2005 рр. на оліготрофних болотах, дали змогу встановити, що основна частка радіонуклідів знаходиться у ґрунті – 86, 57 % від сумарної активності ¹³⁷Cs у болотному біогеоценозі [5]. Треба зазначити, що дослідники до ґрунту віднесли сучасний рослинний опад, очіс (потужністю 30 см) та торф до глибини 30 см. У ярусах рослинності (деревостані, трав'яно-чагарничковому, моховому, лишайниковому) та у грибах знаходилось 13, 43 % від сумарної активності ¹³⁷Cs в оліготрофному болоті.

У Росії (Брянська обл.) вивчали вертикальну міграцію ¹³⁷Cs у торф'яних ґрунтах низинних і верхових боліт [6]. Дослідники встановили, що у перегнійно-торф'яних ґрунтах низинних боліт вертикальна міграція ¹³⁷Cs відбувається повільніше, ніж у торфових ґрунтах верхових боліт. Так, на низинних болотах через 6 років після аварії 88,6 % сумарної активності ¹³⁷Cs знаходилось у верхньому шарі ґрунту (0-5 см). У процесі досліджень також встановлено, що частка водорозчинної та обмінної форм ¹³⁷Cs більша у 3,0 та 9,3 разів у верхових торфах (порівняно з низинними). Дослідження, здійснені на оторфованих ґрунтах та оліготрофних болотах Шотландії, підтвердили дані попередніх авторів. Встановлено, що на верхових болотах у перші роки після Чорнобильської аварії сума водорозчинної та іонообмінної форм ¹³⁷Cs була близькою до 100 % і у подальшому дуже повільно зменшувалась. Автори пояснювали це відсутністю глинистих мінералів [7].

Ці матеріали вказували на можливість більш інтенсивного надходження радіонуклідів до рослин на верхових болотах, що, своєю чергою, могло призвести до перерозподілу ¹³⁷Cs у біогеоценозі. Подібні припущення частково підтверджувались дослідженнями з вивчення інтенсивності накопичення радіонуклідів рослинами в різних екологічних умовах, зокрема і на болотах. Так, у Білорусі встановлено високі значення коефіцієнтів переходу (КП) ¹³⁷Cs для рослин оліготрофних боліт: *Ledum palustre* (113,5 м²кг⁻¹10⁻³) > *Oxycoccus palustris* (86,0) > *Vaccinium uliginosum* (51,3). Дослідники віднесли оліготрофні болота до фітоміграційних аномалій з високою інтенсивністю міграції ¹³⁷Cs у системі "ґрунт-рослина" [1]. Окрім цього, ще з часів глобальних викидів дослідники пропонували використовувати мохи, зокрема і сфагнові, які поширені на оліготрофних і мезотрофних болотах, як тест-об'єкти під час моніторингу радіоактивного забруднення лісів і лісових боліт [3, 8]. Пояснювали цю пропозицію високою сорбційною здатністю мохового покриву відносно радіоактивних викидів.

Об'єкти та методика досліджень. Дослідження проведено у 2012 р. на постійній пробній площі (ППП-99) розміром 1,0 га (100×100 м), закладеній у 1991 р. у ДП "Словечанське ЛП" Житомирської обл. за стандартною методикою. Вона розташована на мезооліготрофному болоті, на якому зростає сосна звичайна (*Pinus sylvestris* L.), віком 60 років та повнотою 0,4 (середня висота – 4 м і діаметр – 16 см). Підріст деревних порід представлений поодинокими пригніченими 3-5-річними екземплярами сосни звичайної.

Трав'яно-чагарничковий ярус був середньогустим, з проективним покриттям 50-55 %. Основну роль у його формуванні відіграють: пухівка піхвова (*Eriophorum vaginatum* L.) – 20-25 %; журавлина болотна (*Oxycoccus palustris* Pers.) – 15-20 %; андромеда багатоліста (*Andromeda polifolia* L.) – 1-3 %; багно